

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Lunds universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**.

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Ämnet svenska omfattar många och mycket varierade områden vilket ställer stora krav på lärarkårens sammansättning och kompetens. De lärare som undervisar inom utbildningen är alla anställda för att de har mycket stor skicklighet inom sina respektive ämnesområden, både när det gäller ämneskunskaper och pedagogiskt. En hög andel av undervisningen ges av föreläsare med professorskompetens, övriga har doktors- eller docentkompetens, och i enstaka fall används doktorander med särskilt stor kunskap och erfarenhet av undervisning inom speciella kurser. Den övervägande delen av undervisande lärare är fast anställda. Det är också lärare som själva prioriterar att undervisa inom just lärarutbildningens kurser, något som bidrar till kontinuitet, engagemang och utveckling. Vi har särskilda och regelbundna lärarlagsmöten för de lärare inom olika delar av SOL som undervisar på ämneslärarutbildningen, med fokus på progressionen i utbildningen och på de didaktiska inslagen.

De lärare som föreläser på och undervisar inom lärarutbildningen är alla tillsvidareanställda eller i något fall doktorander, och den absoluta merparten är disputerade. Som tidigare angetts är den vetenskapliga kompetensen hög hos de lärare som arbetar inom ÄLU, och vi har flera docenter och professorer på kurserna redan från start. Att den absoluta merparten av föreläsarna inom ÄLU är tillsvidareanställda medför också att de har genomgått åtminstone två högskolepedagogiska kurser med fokus på undervisning, och flera av dem bygger årligen på sina pedagogiska kunskaper.

Under 2014–2015 genomförde Katarina Lundin auskultationer hos merparten av lärarna inom ramen för kursen *Ledning av pedagogisk verksamhet* (avslutande steget i Pedagogiskt ledarskap, Centre of Educational Development, LU) i projektet "Att agera kritisk vän i ett lärarlag – jakten på en didaktisk dimension", presenterat bland annat vid Pedagogisk utvecklingskonferens vid LU (26 november 2015). Detta arbete har legat till grund för ett mer systematiskt arbete för ett tydligare didaktiskt inslag i svensk kurserna.

De regelbundna lärarlagsmötena, specifika för de lärare som undervisar inom svensk lärarutbildningen, och den pedagogiska kompetensutveckling som flertalet lärare regelbundet erbjuds inom ramen för sina anställningar borgar, menar vi, för att upprätthålla och vidareutveckla den kompetens som finns i nuläget.

Som ett led i arbetet med att stärka och aktualisera ämnesdidaktiken utvecklar vi för närvarande olika samarbetsformer med gymnasieskolor och gymnasielärare i svenska. Gemensamma fortbildningar och utbyten ska leda till att både blivande och nuvarande lärare kan utveckla sin kompetens – och att vi kan stärka vår målsättning att utbildningen, utöver dess båda centrala komponenter ämneskunskaper och ämnesdidaktik, även ska ha en tydlig förankring i dagens skolor. Ett steg som vi tagit i år är att bjuda in gymnasielärare för att föreläsa hos lärarstudenterna. Ett annat steg är den gemensamma seminarieriserie som skapats till våren 2019 för utbildningens lärare och för svensklärare - i ett första skede med fokus på

grammatikundervisning, men senare tänkt att kompletteras med ytterligare områden inom svenskämnet. Ytterligare ett steg, där några av lärarna inom ämneslärarutbildningen deltar, är satsningen på praxisnära forskning vid Lunds universitet, där en av samordnarna för lärarutbildningen i svenska är invald i LU:s samverkansgrupp.

Den kompetensutveckling som sådana samarbeten kan ge erbjuder ett unikt värde för just lärarutbildningen. Utöver sådana initiativ har samtliga fast anställda lärare tid avsatt för egen forskning och kompetensutveckling – från 20% för lektorer till 50% för professorer – varutöver det i många fall tillkommer ytterligare forskning med externa medel. Flera av de undervisande lärarna avsätter utrymme till att publicera läromedel som antingen är speciellt avsedda för lärarutbildningen eller vars innehåll och upplägg gör att de passar väl in i den. Exempelvis har Anders Sigrell publicerat *Retorik för lärare*, och Katarina Lundin *Tala om språk. Grammatik för lärarstuderande* och, tillsammans med Gunlög Josefsson, *Nycklar till grammatik*, som fick Studentlitteraturs hederspris 2018.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

I likhet med övriga inriktningar inom Lunds universitets lärarutbildning är även ämnet svenska inom denna inne i en process att flytta från Campus Helsingborg – där utbildningen bedrevs i samarbete med Högskolan i Kristianstad – till Lund. Flytten kommer vara avslutad vårterminen 2020 då samtliga delar av utbildningen för första gången ges i Lund. Hittills har endast de inledande kurserna inom Svenska 1 (30hp) och Svenska 2 (15hp) getts i Lund inom ramen för den utbildning som utvärderas här. Ytterligare kurser pågår i skrivande stund eller följer under vårterminen och höstterminen 2019, och slutligen med examensarbeten från våren 2020.

Med det sagt, är vi som arbetar inom svenska mycket nöjda med att framöver kunna erbjuda svensk lärarstudenterna den studiemiljö som vi själva som lärare och forskare är verksamma inom och del av, vid Språk- och litteraturcentrum.

Vi menar att SOL-centrum är unik kunskapsmiljö med betydande bredd och djup i både forskning och undervisning. Litteraturvetenskap och Svenska, som utgör kärnan inom svensk lärarutbildningen, hör till de största ämnesområdena inom SOL, de har ett stort antal studenter inom ett varierat kursutbud, med återkommande framgångsrika forskningsprojekt, och med livaktiga seminarier. För studenterna innebär det att de alltid kan räkna med att deras lärare har en synnerligen god förankring inom respektive ämne, och att det ofta finns möjligheter att fördjupa sina intressen genom gästföreläsare eller andra arrangemang på institutionen. Inom SOL finns även de andra ämnen vars kompetens krävs för en modern ämneslärarutbildning i Svenska; Filmvetenskap, Teaterns teori och praktik, Retorik och Författarskolan.

Utbildningsmiljön samverkar på olika sätt med SOL-centrums starka forskningsmiljö. Även om en stor del av forskningen vid SOL utgörs av fristående projekt som inte direkt är relaterade till lärarutbildningen, finns ändå ett flertal exempel med påtaglig koppling mellan forskning och undervisning inom svenskämnet. Ett exempel från litteraturvetenskap är Anders Ohlssons (som undervisar inom kursen "Ungdomars läsning") och Torbjörn Forslids pågående ämnesövergripande projekt om Shared reading, som studerar de positiva effekterna av gemensam gruppläsning. Det centrala syftet är att utvärdera hur shared reading kan användas som en socialt grundad och litterärt intresseväckande praktik inom hälsovården, men erfarenheter visar att upplägget med högläsning i grupp och gemensamma diskussioner med fördel kan användas även inom svenskämnet litteraturhistoriska moment. När det gäller språklig forskning kan Victoria Johansson nämnas, ansvarig för bland annat kursen "Skrivande i skolan". Hennes forskning om kognitiva aspekter av skrivande har undersökt språkproduktion i realtid i både skrift och tal. Fokus ligger på processen bakom textskrivandet, och hon arbetar och utvecklar många olika forskningsmetoder – bland annat är hon en av utvecklarna bakom tangentbordsloggningsprogrammet ScriptLog. Från 2012 är hon även projektledare för "Expertskrivande – gudomlig inspiration eller hårt arbete" som undersöker hur duktiga skribenter skriver, och 2013 påbörjades projektet "Öka skrivlusten!

Tangentbordsloggning och kamratobservation – nya verktyg för textskapande hos barn”. Det senare projektet är ett samarbete med logopedier och utvecklar metoder för att förbättra mellanstadiebarns skrivande.

Även på doktorandnivå finns det avhandlingsprojekt med undervisningsrelaterade ämnen. Philippe Collberg är doktorand i nordiska språk och undersöker satsradningar i texter skrivna av gymnasister med utgångspunkt i ett språkvetenskapligt, textlingvistiskt och informationsstrukturellt perspektiv. Avhandlingen är under arbete, men han kan redan visa på tydliga mönster för när, hur och var eleverna satsradar i sina texter. Ett arbete inom litteraturvetenskap som relativt nyligen är avslutat är den avhandling som Malin Alkestrand färdigställt om de särskilda möjligheter som fantasy litteratur erbjuder lärare att arbeta med värdegrundsfrågor, exempelvis demokrati, som förvisso är (eller åtminstone borde vara) centrala inom den svenska skolan men som med fördel kan aktualiseras inom just svenskämnet.

Vi ser möjligheter att ytterligare stärka relationen mellan forskning och utbildning, bland annat genom att vi, som nämndes tidigare, i allt högre grad planerar ingå samarbeten med gymnasieskolor, med seminarier och workshops för universitetslärare, gymnasielärare och lärarstudenter. En struktur som vi har planerat, men kommer att kunna genomföra först under nästa läsår, syftar till att lärarutbildningen ska kunna tillvarata även sådan forskning vid SOL som förvisso inte har någon uttalat didaktisk inriktning men som ändå är relevant för skolans svenskämne. Upplägget strävar efter en synergi mellan å ena sidan yrkesverksamma svensklärares behov av fortbildning och deras tillgång till didaktiska kunskaper och praktiska erfarenheter, å andra sidan SOL-centrums tillgång till ny forskning inom en rad olika områden, men också behov av att utveckla didaktiska perspektiv i anslutning till den, och å tredje sidan, ämneslärarstudenternas behov av möten och diskussion med yrkesverksamma lärare. Modellens tre steg utgörs av inledande forskningspresentationer inför forskare och yrkesverksamma lärare, följt av en gemensam didaktisk workshop, och avslutas med att både forskningsområdet och de didaktiska övervägandena diskuteras under en föreläsning tillsammans med lärarstudenterna.

SOL-centrum ligger något hundratal meter från institutionen för utbildningsvetenskap, som samordnar lärarstudenternas program och även ansvarar för VFU och UVK-kurser. I en liten stad som Lund är det aldrig stora avstånd, men vi ser det som positivt att studenterna – och vi som är engagerade i deras utbildning – har en sammanhållen miljö och goda möjligheter till kontakter. Denna närhet gäller i hög grad även för studenternas val av andraämnen, där de vanligaste ämneskombinationerna ligger inom SOL (Engelska och, mindre vanligt, Moderna språk) eller LUX, beläget på andra sidan vägen, där många studenter läser historia och religionskunskap. Även den nyare utbildningen till lärare i Svenska som andraspråk attraherar studenter som har svenska som sitt förstaämne.

Det finns flera områden som, inte minst på grund av den pågående flytten från Campus Helsingborg till SOL, fortfarande befinner sig på en god nivå men där vi fortfarande arbetar med att se över hur samarbeten, rutiner och infrastruktur kan bli ännu bättre.

När det gäller grundläggande resurser som bibliotek har studenterna tillgång till ett modernt bibliotek i samma byggnad som de studerar i. Biblioteket har generösa öppettider, ämnesbibliotekarier både inom utbildningsvetenskap och inom de enskilda ämnen som ingår i svenskämnet, återkommande seminarier om t ex referenshantering, och möjligheter till individuell sök- och databashjälp t ex i samband med deras avslutande examensarbeten. I biblioteket finns all kurslitteratur i både referens- och utlåningsexemplar. Det vi för närvarande arbetar med, och som vi har tillräckliga resurser avsatta till, är att bygga upp ett ordentligt bestånd av forskningslitteratur och andra resurser som är relevant för just lärarstudenter och dem som arbetar med deras utbildning. Detta inkluderar även litteratur som fokuserar på andra språkområdets "svenskundervisning", t ex tysk litteratur- och språkdidaktik som även är värdefull när det gäller *Mediendidaktik Deutsch*, eller engelskämnet där det finns värdefulla resurser om bl a critical literacy eller hur en meningsfull digitalisering av utbildning kan genomföras. Till biblioteksmiljön hör även Universitetsbiblioteket, beläget inom hundra meter, där studenterna bland annat har tillgång till samtliga svenska publikationer, inklusive avhandlingar inom svenska och didaktik.

Studievägledning som finns både på SOL och hos Utbildningsvetenskap berör delvis olika områden – den på SOL är knuten till ämnet och den på Utbildningsvetenskap är mer övergripande och med programperspektiv. Framöver kommer vi att se över både hur vi kan förbättra tydligheten gentemot studenterna så att de vet vart de bör vända sig för att få bäst stöd, och hur vi kan samarbeta bättre när det gäller gemensamma bedömningsärenden, bland annat om tillgodoräkningen av mer komplex karaktär.

Studenterna har tillgång till en rad universitetsgemensamma resurser som Studenthälsan, etc. Av särskild relevans, vilket vi nämner nedan, är Studieverkstaden.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Först en inledande översikt. Ämnet Svenska omfattar för studenter med inriktning mot gymnasiet 90hp ämnesstudier samt ytterligare 30hp examensarbete inom Svenska. Studierna inleds med Svenska 1 (30hp) och Svenska 2 (15hp). Svenska 3 (15 hp) och Svenska 4 (30hp) följer efter att studenterna har läst sitt andraämne och ett par av kurserna inom UVK och VFU). I regel omfattar delkurserna inom Svenska 1-4 7,5hp. Examensarbetet avslutar utbildningen.

Utvärderingen som genomförs nu avser endast de kurser som ges vid Lunds universitets egen lärarutbildning, inte den som genomförs gemensamt med Kristianstad. Inom LU:s egen lärarutbildning har Svenska 1 och 2 hittills genomförts vid ett (och ett halvt) tillfälle, Svenska 3 har genomförts för två andraämnesstudenter vid ett tillfälle, och Svenska 4 pågår för närvarande för samma två andraämnesstudenter. Inga examensarbeten har ännu skrivits inom ramarna för den utbildning som utvärderas nu.

Samtliga kurser inom lärarutbildningen i Svenska ges enkom för lärarstudenter, vilket vi ser som centralt för utbildningen. Eftersom studenterna aldrig samläses med icke-svensklärarstudenter kan utbildningen genomgående anpassas till studenternas behov och deras kommande yrkesutövning. Anpassningen märks i allt från utformning av kursplaner och lärandemål, via val av kurslitteratur och kursupplägg, till undervisning och examination. Inom alla led betonas det lärarspecifika inom ämnet svenska. Inom flertalet kurser förs därmed, utöver de specifikt utformade momenten med didaktiskt fokus, en genomgående diskussion av möjliga tillämpningar i skolan, avvägningar kring bedömning och andra frågor. Därmed möjliggörs att studenterna kan se nära länningar mellan sina ämnesstudier i svenska, UVK och VFU, och deras kommande yrkesutövning. Kursplaner inom ämneslärarutbildningen handhas av

ett särskilt ämneslärarråd innan de fastställs i någon av SOL:s sektioner. På detta sätt säkerställs progressionen mellan kurserna och ett didaktiskt perspektiv.

När det gäller utvärderingsmålen som avser "väsentligt fördjupade kunskaper" och "fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete", kommer vi inte att gå närmre in på dem här. Vi bedömer att en sådan fördjupning i särskilt hög grad görs först i samband med att studenterna skriver sina examensarbeten, något som inte ingår i denna utvärdering för Lunds universitet. Med det sagt, måste det samtidigt påpekas att eftersom den absoluta merparten av utbildningens lärare är disputerade inom de fält där de undervisar, är verksamma som forskare, och ofta även med professorskompetens, så erbjuds studenterna genomgående en undervisning där fördjupade och forskningsanknutna diskussioner förs, och där studenterna kan förvänta sig välgrundade och fördjupade svar och diskussioner när så efterfrågas.

Svenska 1, och därmed hela utbildningen, inleds med en kurs som betonar bredden av ämnet Svenska för att därefter erbjuda studenterna koncentrerade studier kring de olika inslag som Svenska – enligt ämnesplanen för Svenska i LGR11/LGR11 – ska innehålla. Nedan presenteras denna inledande kurs lite mer utförligt, för att därefter mer kortfattat redogöra för progressionen och sådana områden som vi menar utmärker utbildningen.

Den bärande tanken med den inledande kursen, *Språk- och textvärldar – en introduktion*, är att den så långt som möjligt ska synliggöra ett övergripande perspektiv på undervisningsämnet svenska, vilket innebär att kursen utgörs av motsvariga delar litteratur- och språkvetenskap. I kursen får studenterna möta ett antal centrala begrepp inom dessa områden vilket dels medvetandegör behovet av att vara förtrogen med ett teoretiskt-analytiskt metaspråk, dels lär dem att använda detta språk för att förklara kvaliteter och särdrag i olika typer av texter. Texterna som används i kursen utgörs av facklitteratur och exempel ur läromedel, samt ett antal autentiska elevtexter. Vidare genomförs övningar där studenterna lär sig att uppmärksamma och diskutera kvaliteter också i det egna skrivandet (av bl a vetenskapliga referat). I den litteraturvetenskapliga delen av kursen får studenterna kunskap om litteraturvetenskapens utgångspunkter och dess mest grundläggande frågeställningar, begrepp och betraktelsesätt, så att de genom användande av metaspråk kan analysera och diskutera texter ur ett litteraturvetenskapligt perspektiv. De får också insikter i skillnaderna mellan analys och tolkning. Textexempel utgör såväl prosatexter som lyrik från ett brett register, dels stilmässigt, dels tidsmässigt. Såväl kanontexter som populärlitterära texter ingår. Förutom att själva ställas inför texter att analysera, problematiseras presumtiva elevers reaktioner inför de analytiska begreppen. Begreppens användbarhet och räckvidd diskuteras. De stilistiska redskapen, bildspråk och stilfigurer är centrala i sammanhanget.

Efter denna kurs och när det gäller svenskämnets kärna, med dess fokus dels på språk dels på litteratur, eftersträvar vår utbildning en tydlig progression samtidigt som nya områden etableras. Den kärna med litteratur som etableras under den första delkursen följs senare under samma termin upp med "Litteraturhistorisk introduktion", med "Ungdomars läsning" inom Svenska 2 och med "Litteraturhistorisk fördjupning" inom Svenska 4. Inom dessa kurser betonas huvudsakligen samma områden som ämnesplanerna och deras kommentarmaterial nämner.

Studenterna får således en både bred och fördjupad kunskap om centrala utvecklingslinjer och verk i litteraturhistorien; från antiken, via det moderna genombrottet, fram till nutid. Litteraturens förhållande till olika historiska samhällskontexter, idéströmningar och estetiska traditioner belyses genom studiet av skönlitterära texter. Även om litteraturhistorien främst diskuteras ur ett föreläsningsvis svenskt och europeiskt perspektiv uppmärksammas även centrala aspekter kopplade till föreställningar om världslitteratur. Det litteraturhistoriska ämnesstudiet ger studenterna redskap och metaspråk för att analysera och diskutera stil, genre och berättande, litteraturhistoriens centrala faser och författarskap, samt att förhålla sig till och problematisera relationen mellan litteraturhistorieskrivning och historia. Vi bedömer att studenterna får med sig gedigna litteraturhistoriska kunskaper och att de känner sig trygga inför undervisning inom området. Samtidigt vet vi att det finns många områden som berörs mer i förbigående, eller inte alls, varför vi ser det som en väsentlig del inom dessa kurser att stimulera studenternas intresse och nyfikenhet, och därmed en öppenhet för att även framöver, och på egen hand,

engagera sig inom nya litterära områden. Så som de själva kommer att kunna utveckla sina elevers läsande och, i förlängningen, skrivande.

Det är värt att nämna att även om litteraturkurserna i sig utgör en helhet och det finns en tydlig progression mellan dem, så samverkar de med andra delkurser och moment inom utbildningen. Exempelvis läser studenterna viss litteratur på grannspråk inom den litteraturhistoriska fördjupningskursen, något som bygger vidare på det grannspråksperspektiv som etablerats inom "Språksociologi – i teori och praktik". Ett annat exempel som berör Språksociologi är att den kursen etablerar kunskaper som senare utvecklas inom "Ungdomars läsning". Det gäller perspektiv som ytterst handlar om att studenterna, och senare deras elever, ska kunna se både sig själva och andra i sociala, genusmässiga, ideologiska sammanhang – både genom ungdomslitteraturens tematik och när det gäller ungas läspraktiker. Ett sista exempel får bli det samarbete vi etablerar med Lunds universitets Författarskola, ett samarbete som syftar till att studenterna ges träning i eget litterärt skapande och gestaltning i anslutning till litteraturhistoriska texter. I förlängningen handlar det om att studenterna – och deras elever – inte endast ska se hur litteratur erbjuder möjligheter att få nya erfarenheter och att lära känna sig själv och andra, utan även se möjligheten att genom eget skrivande kunna göra sina röster hörda.

När det gäller svenskämnets språkliga kärna följs den inledande kursen upp med "Svenska språkets struktur" och "Språklig variation i muntliga och skriftliga genrer" under samma termin, och med "Skrivande i skolan" inom Svenska 3. Utöver det utvidgas den språkliga kärnan med såväl "Språksociologi" och "Språkhistoria". Den uppsättning termer och begrepp som studenterna stiftar bekantskap med redan i de språkliga inslagen i första delkursen, "Språk- och textvärldar – en introduktion" möter de därefter i samtliga språkligt inriktade kurser. I grammatikkursen "Svenska språkets struktur" följs de grammatiska analyserna av text- och språkutvecklande arbete med elevskrivna texter, där de grammatiska redskapen sätts in i ett både metodiskt och didaktiskt sammanhang med hjälp av litteratur som är entydigt skriven för den här typen av kurs. Delar av dessa redskap återkommer när studenterna ska analysera både sitt eget språk och bedöma elevskrivna texter i "Skrivande i skolan". Sammantaget ger dessa språkliga kurser studenterna en god kunskapsgrund inför deras kommande yrkesutövning.

Kursen i språksociologi är central även för de språkliga studierna, där studenterna får tillgång till en begreppsapparat som rustar dem för diskussioner om såväl demokrati, jämlikhet, ideologiska ståndpunkter som förhållningssätt till slang, svordomar och dialektala uttryck. I princip alla språkliga kurser diskuteras och problematiseras offentligt och privat språk liksom talspråk och skriftspråk, och hur en svensklärare ska se på och förhålla sig till språkvård och språknormering. Dessa kunskaper är relevanta i de moment som innehåller olika former av förhållningssätt till och bedömning av elevskrivna texter, som är centralt i svenskläraryrket.

Redan i första delkursen lyfter våra betygskriterier fram en hög men ändå grundläggande färdighet i studenternas egna skrivande. Dessa kriterier kvarstår under hela utbildningen, samtidigt som följande delkurser, i olika grad och på olika sätt, ger studenterna möjlighet att fortsätta utveckla det egna skrivandet. Det gäller i särskilt hög grad "Skrivande i skolan" men även "Uppsats i svenska med didaktisk inriktning". I och med att flera delkurser tenteras med hjälp av förhållandevis omfattande skrivuppgifter – i form av såväl hemtentamen som salstentamen – understryker vi vikten av att studenterna själva behärskar svenskans offentliga skriftspråk, samtidigt som vi kan ge dem återkoppling på deras språk.

Vi vill i korthet lyfta fram två kurser som visserligen inte tillhör kärnan inom svenskläraryrket, men som ändå är karaktäristiska för hur vi ser på dess helhet. Även om båda delkurserna "Retorik för lärare" och "Berättande i medier" ansluter till andra delkurser utgör de unika kunskapsområden som måste ges särskilt utrymme för att studenterna ska få med sig de färdigheter de behöver för undervisning inom skolämnet svenska idag. Utöver ämneskunskaperna menar vi att båda kurserna också svarar mot skolans generella demokratiuppdrag där kunskaper och färdigheter inom såväl retorik som film och andra medier är nödvändiga, både för att kunna kritiskt granska budskap och för att själv kunna formulera och föra fram

budskap. Tillsammans med "Skrivande i skolan" delar de ambitionen att vi, via lärarstudenterna, kan ge elever möjligheter att agera inom offentligheten – i skriftlig, muntlig eller audiovisuell form.

"Berättande i medier" förbereder studenterna för undervisning kring de audiovisuella medier som präglar dagens samhälle. Ett traditionellt medium som film uppmärksammas, men i hög grad även tv, digitala spel och olika former av online-videos. Dels etableras det specifika när det gäller mediernas stil och berättande, dels betonas de historiska, samhällsliga och kulturella kontexter som präglar dem – och som präglas av dem. Studenterna kan i viss mån anknyta till kunskaper från tidigare kurser, bland annat litteraturvetenskapliga och kultursociologiska perspektiv, men framför allt betonas det som är särarten för olika mediala uttryck – från nyheter och konstfilm, till tv-serier och fan-videos – och hur de fungerar i den värld som omger dagens elever.

"Retorik för lärare" bygger vidare på inslag som introducerats i tidigare delkurser, bland annat muntlig framställning. I delkursen utvecklar studenterna sin medvetenhet om hur samspelet mellan retorisk praktik och teori (inbegripet retoriska perspektiv, modeller och begrepp/terminologi) gör det möjligt att förstå framträdande kvaliteter i effektiv och konstruktiv kommunikation. Till detta kommer att studenterna lär sig att bedöma i vilken mån det kommunikativa syftet i olika framställningar uppnås. I kursen förklaras och används ett teoretiskt-analytiskt metaspråk, som gör det möjligt för studenterna att identifiera och beskriva kvaliteter och särdrag i olika typer av ämnes- och yrkesrelaterad kommunikation. Som framgår både breddar och fördjupar studenterna sina retoriska kunskaper och insikter, men också sin förmåga att kunna tillämpa retoriska strategier i olika sammanhang, och med stöd i retorisk teori kunna förklara eget utbyte och egen utveckling.

Till det vi ser som utbildningens styrkor hör att kunna erbjuda kurser som fokuserar på varje centralt område som svensklärarstudenter kommer att vara verksamma inom i sin lärargärning, att kunna utforma delkurserna och utbildningen som helhet med målet att erbjuda svensklärarstudenterna en så välanpassad utbildning som möjligt, och att kunna bemanna varje delkurs med lärare som har både stort intresse för och fördjupade kunskaper inom sina ämnen. Att ingå i en levande forskningsmiljö inom samtliga ämnesområden medger dessutom att utbildningen ständigt aktualiseras exempelvis i takt med att ny relevant litteratur kan föras in i kurserna.

Även om vi ser att utbildningen så som den ser ut så här långt fungerar väl finns det områden som vi ser kan utvecklas. Flytten av lärarutbildningen till Lund och svensklärarstudiet till SOL-centrum har öppnat upp olika möjligheter som vi överväger, men ännu inte har haft möjlighet, att föra in i utbildningen. Närheten (samma byggnad) till Humanist-laboratoriet och den spetsforskning som bedrivs där, inte minst inom kognition och lingvistik, inbjuder till studiebesök och delaktighet. Likaså erbjuder Svenska akademiens ordboksredaktion, med dess säte i Lund, en konkret och levande inblick i språkhistoriskt arbete och under kursen i språkhistoria gör studenterna studiebesök här Dessa och andra intresseskapande inblickar i och erfarenheter av relevant forskning ser vi som goda möjligheter att framöver föra in i utbildningen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Detta examensmål kommer i huvudsak att tillgodoses av kurser som inte omfattas av den här utvärderingen (eftersom de ännu inte ges inom utbildningen), i huvudsak "Uppsats i svenska med didaktisk inriktning", UVK-kursen "Utbildningsvetenskapliga perspektiv och forskningsansatser" och inte minst det avslutande examensarbetet.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna an knyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Detta redogörs för i del 1.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Redogörs delvis för i del 1. Här tillkommer det specifika för svenskämnet.

Liksom tidigare utgår vi från en lite mer konkret beskrivning av studenternas första kurs inom svenskämnet, eftersom den etablerar arbetsformer som återkommer och utvecklas i senare kurser.

Redan i den inledande kursen "Språk- och textvärldar" möter studenterna fortlöpande diskussioner och övningar, både enskilt och i grupp, där de får möjlighet att tillämpa, pröva och utveckla sina förmågor att analysera litterära och språkliga kvaliteter och särdrag. I kursen skriver studenterna också egna texter, som utvecklas genom både kamratrespons och övergripande respons från lärarna – i form av förklaringar och förtydliganden. Att studenterna redan tidigt i utbildningen får prova att ge språk- och textutvecklande respons, liksom konstruktiv kritik på analytisk grund, är också något som framgår i examinationen. Utöver att examinationen omfattar litteraturanlys och referatskrivande, finns också en elevtextanalys som utmynnar i att studenten (på analysens grund) formulerar en, för den presumtiva eleven, skriv- och textutvecklande respons. Studenterna får öva sig i att ge språk- och textutvecklande respons på studentskrivna texter, vilket (både teoretiskt och metodiskt) kan överföras till respons på elevtexter i undervisningssammanhang. Föreläsningarna i både litteraturvetenskap och språkvetenskap har i hög grad karaktären av workshop-tillfällen vilket innebär att övningar och analysarbete fungerar som en process, överförbar och applicerbar på en tänkt undervisningssituation.

Ett exempel på en kurs som, bland annat, utvecklar särskilda färdigheter förtjänar också att ges en mer konkret beskrivning. Kursen "Retorik för lärare" är byggd kring en omfattande praktisk övnings- och seminarieverksamhet både för att fördjupa studenternas lärande och reflektion (förankrad i retorisk teori och analys), men också för att studenterna ska få möjlighet att själv erfara ett antal konkreta lärande- och undervisningssituationer. De olika kommunikativa situationer och praktiker som studenterna möter har alla tydlig anknytning till skolans ämnesundervisning i svenska och/eller retorik.

Det är genomgående inom utbildningen att liknande strategier används; studenterna vinner erfarenheter genom de övningar de genomför, vilka utgör både underlag för fördjupad didaktisk reflektion och för anpassning till egna undervisningsmoment efter avslutad utbildning.

Förutom kursupplägget i sin helhet, med dess praktiska moment och examinerande uppgifter, bidrar även kurslitteraturen i hög grad till att befästa och utveckla studenternas ämnesdidaktik och -metodik. Det finns en markant skillnad jämfört med motsvarande traditionella kurser inom svenska, litteraturvetenskap och andra ämnen, i det att kurslitteraturen återspeglar att studenterna utbildar sig till svensklärare – även om det måste betonas att det ser olika ut på olika delkurser.

Å ena sidan finns det delkurser och moment som i begränsad grad har med ämnesdidaktisk litteratur. Det gäller den litteraturhistoriska introduktionskursen, men även språkhistoria och moment med fonetik där det i hög grad är just ämneskunskaper som står i förgrunden.

Å andra sidan finns det delkurser där nära nog all kurslitteratur återspeglar ett ämnesdidaktiskt perspektiv. "Skrivande i skolan" är ett gott exempel. Litteraturen i kursen berör skrivande, skrivprocess och skrivutveckling (boken *Skriva på universitet och högskolor* av Hoel Løkensgard), elevens skrivande (boken *Skrivande i skolan* redigerad av Lindgren & Svensson), bedömning av skrivande (delar av boken *Bedömning av elevtext enligt Lgr 11 och Lgy11* av Palmer & Östlund-Stjärnegårdh), och språkriktighet (delar av *Språkriktighetsboken*). Därtill tillkommer några aktuella artiklar/kapitel som stärker områden som delvis hamnar utanför dessa böcker, t ex läsarens upplevelse (artikeln "När texten lämnar myndigheten – mottagarupplevelser av ett Skatteverksutskick" av Sörilin, samt "Learning to write instructive texts by reader observation and written feedback" av Couzijn & Rijlaarsdam), metodik (Couzijn & Rijlaarsdam igen, samt "Evidence-based writing practices: A meta-analysis of existing meta-analyses" av Graham & Harris), bedömning ("Hur löser de uppgiften? En studie av underkända och högt betygsatta provtexter i svenska och svenska som andraspråk" av Sahlée), digitalt skrivande ("Writing roles: a model for understanding students' digital writing and the position that they adopt as writers" av Nordmark) samt diskussion om språkriktighet ("Att skilja på de och dem. Ett tipsresultat av Josephson"). Metodiken stärks vidare genom att studenterna arbetar med ett urval av texter från en Skolverksmodul från läslyftet (Läsa och skriva text av vetenskaplig karaktär).

Även om flertalet kurser ligger mellan dessa poler, är avvägningen mellan ämneskunskaper och ämnesdidaktik/-metodik något som vi återkommer till när vi varje termin aktualiserar litteraturlistor.

Det finns flera områden vi planerar att se över för att utveckla svensklärarutbildningens ämnesdidaktik och -metodik. Det gäller inte minst olika former av samverkan och integration, vilket vi ser att det finns goda förutsättningar för när ämneslärarutbildningen fullt ut har flyttat till Lund.

Ett viktigt område är att fördjupa samarbetet med de kurser och lärare inom UVK som rör läroplansteori, didaktik och metodik för att tydliggöra för studenterna – och oss själva – var det allmänna går över i det mer ämnesdidaktiska. Ett inledande initiativ etablerades för ett och ett halvt år sedan men vi ser behov och möjligheter av att intensifiera det. I linje med att synliggöra hur utbildningens olika delar kan och bör länkas samman har Katarina Lundin genomfört ett språkvetenskapligt och utbildningsvetenskapligt projekt, "Att utbildas till svensklärare i teori och praktik", publicerat i en monografi med samma namn (2018), som kan utgöra ytterligare underlag för det kommande utvecklingsarbetet.

Ett annat område, annorlunda men lika viktigt, är att inom våra svenskkurser kunna etablera samverkan med skolor, inledningsvis med de gymnasieskolor som finns inom Lund. Sådan samverkan har redan inletts, både på lärar- och skolledarnivå och inom ramen för LU:s samverkansprojekt om praxisnära forskning – men det kan utvecklas både i fråga om innehåll, omfattning och form. Att bjuda in gymnasielärare till föreläsningar och diskussioner med våra lärarstudenter, och att etablera seminarierier med fokus på didaktik kommer i förlängningen studenterna tillgodo.

Ett ytterligare område som vi vill nämna här, där vi ser behov och möjligheter till utveckling är att grundligt se över hur de olika delkurserna och terminerna kan ges en tydlig progression, inte endast när

det gäller ämneskunskaper, vilket hittills har stått i förgrunden, utan även när det gäller ämnesdidaktik och metod. Vi ser möjligheter att, inom områden som exempelvis bedömning och respons, ännu tydligare säkerställa att studenterna gör nya erfarenheter efterhand som de kommer längre fram i utbildningen, snarare än att alltför likartade inslag förekommer i flera delkurser.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola). Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Detta redogörs i huvudsak för i del 1. Följande ämnesrelaterade tillägg behöver göras.

Som delvis har nämnts tidigare innehåller flera kurser moment, även examinerande moment, där studenterna både planerar och genomför undervisning i anslutning till specifikt ämnesinnehåll. Vi kan nämna ett kort exempel på hur det kan se ut.

Inom delkursen "Berättande i medier" utvecklar studenterna, i par eller grupper om tre, lektionsplaneringar kring centrala områden inom ämnet, ett moment som samtidigt är en del av examinationen. Utöver att varje grupp gör didaktiska avvägningar inom sina respektive undervisningsområden, ingår det i momentet att samtliga studenter läser varandras lektionsplaneringar som förberedelse inför ett avslutande seminarium där dels varje grupp presenterar och exemplifierar sina upplägg, dels seminariet för en diskussion kring varje arbete.

Liknande format används inom andra kurser, men med olika variationer. "Litteraturhistorisk fördjupningskurs" har exempelvis två obligatoriska workshop-tillfällen där studenterna i grupp planerar undervisningsmoment kopplade till lyrik respektive till litteraturhistoria, och i samband med dem även diskuterar undervisningsmomentens relevans för eleverna. Utfallet blir i båda exemplen att studenterna inom varje kursomgång dels har varit delaktiga i processen att utforma ett eget undervisningsupplägg (vilket omfattar allt från förankring i styrdokument till momentets genomförande och examination), dels har värderat och tillgodogjort sig andras.

Även inom detta område finns det goda möjligheter till utveckling. Framöver, när VFU – inom den nya lärutbildningen som utvärderas här, men som ännu inte har nått så långt inom progressionen – kommer att hanteras av Lunds universitet öppnar det upp för att moment inom delkurser och VFU-perioder kan länkas tydligare, både som förberedelse inför VFU och som uppföljning efteråt.

Likaså, när studenterna framöver kommer att skriva sina examensarbeten, vet vi att somliga kommer att bedriva aktionsforskning. Även här finns det möjligheter att förbereda för den sortens studier genom att i

efterhand återföra dem in i vår undervisning, och i anslutning till dem värdera hur undervisning kan utvecklas – enskilt och inom t ex lärarlag.

En sista möjlighet som vi överväger att införa i vissa sammanhang är att låta enstaka moment samverka med lärare från skolor, exempelvis genomföra sådana lektionsplaneringsdiskussioner tillsammans med verksamma lärare.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Denna fråga kommenteras i del 1.

Här vill vi dock tillägga att ämnet Svenska ges särskilda möjligheter att utnyttja även allmänt kursinnehåll för att tematisera jämställdhet (och utöver det även flera andra värdegrundsrelaterade frågor), och det görs genomgående i framför allt sådana kurser som anknyter till samtida språk, litteratur och medier och med utgångspunkt i kursen i språksociologi.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utbildningen som helhet kommenteras i del 1. Nedan kommentarer som särskilt belyser ämnet svenska.

Helkursutvärderingar har inom svensklärarytbildningen genomförts enligt LUs riktlinjer, men har inte funnit en form som bidragit till värdefull återkoppling till utbildningen. Svarefrekvensen har återkommande varit för låg, sannolikt för att helkursutvärderingar uppfattas som mindre betydelsefulla än de som avser enskilda kurser. Inför kommande utvärderingar planeras en annan variant, med en inledande diskussion som återkopplar och väcker frågor kring de olika kursmomenten, följt av en skriftlig utvärdering där studenterna betonar det som de ser som viktigast att lyfta fram kring olika områden.

De kursutvärderingar som genomförs på delkursnivå, efter varje avslutad delkurs, brukar däremot ge viss värdefull återkoppling – i första hand till nytta för kursansvarig lärare inför fortsatt utveckling av kursen. Många gånger ges dock i hög grad likartade svar, som huvudsakligen bekräftar att kursen fungerar väl, snarare än att de visar på områden som behöver utvecklas.

Resultaten av examination följs upp, vilket har visat sig särskilt betydelsefullt under den inledande terminen. Framför allt de inledande två delkurserna har en särskilt hög andel underkända examinationer (när det gäller resultatet för kursen "Svenska språkets struktur" är en hög andel underkända examinationer utmärkande för den absoluta majoriteten av denna typ av kurser inom såväl programutbildningar som fristående kurser vid högskolor och universitet runtom i Sverige). En relativt stor del av de studenter som avbryter sin utbildning gör det redan efter första eller andra delkursen. Vår bedömning är att de inledande kurserna visar ämnets karaktär på ett tydligt sätt och ger studenterna en god möjlighet att värdera om ett studie- och yrkesval som svensklärare verkligen är något för dem, och att många avbrott beror på att de gör nya val. Däremot, för att undvika att studenter som både vill och har förutsättningar för att bli lärare, tvekar om att fortsätta, har vi i vår nya lärarutbildning (de inledande kurser som utvärderas här) vidtagit olika åtgärder. Dels har vi prioriterat de inledande kurserna så att de ges ytterligare lärtid, dels har vi etablerat extra stöd till studenterna i form av studentledd mentorsverksamhet (SI). Därtill har vi inlett ett samarbete med Studieverkstaden som tidigt kommer in och ger studenterna både råd och individuellt och gruppvis stöd. Det är ännu inte möjligt att värdera resultatet av åtgärderna.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utbildningen som helhet kommenteras i del 1.

Utöver att ha studeranderepresentation när det gäller fastställande av kursplaner/litteraturlistor i sektionsstyrelser och att genomföra olika typer av kursutvärderingar såväl inom som efter olika kurser har studenterna i nuläget inte någon aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknyter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera utifrån rubrikerna nedan. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel från respektive inriktning (årskurs 7-9, gymnasieskola).

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utbildningen som helhet kommenteras i del 1.

Utöver det vill vi endast påminna om två områden som vi berört tidigare när det gäller samverkan. Det handlar dels om de gemensamma – med yrkesverksamma lärare – seminarier och workshops som vi har etablerat och kommer att utveckla ytterligare framöver. Dels handlar det om inbjudningar till yrkesverksamma lärare att möta studenterna och att vara delaktiga i utbildningen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Generell och genomgående kommentar: Vi har för närvarande inte någon antagning för årskurs 7-9. Sedan tidigare är det två studenter som läser den inriktningen och som omfattas av den här utvärderingen. Dessa studenter läser gemensamma kurser och med samma upplägg som de med gymnasieinriktning – förutom att deras ämnesstudier är mindre omfattande och att de därmed inte läser kursen Svenska 4 (30hp). Även kursplanen för deras examensarbete skiljer sig i några avseenden från motsvarande för studenterna med gymnasieinriktning. I samtliga sammanhang där studenterna anknuter till styrdokument, eller där uppgifter ska anpassas till undervisningssituationer, etc, arbetar dessa studenter dock mot sin inriktning 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan